

Dorota Grabowska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Edukacja, e-nauczyciel, e-learnig... Jak kształcić z wykorzystaniem nowych mediów?

Recenzja książki: *Nowe media w edukacji*,
red. Tadeusz. Lewowicki, Bronisław Siemieniecki,
wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012, ss. 265.

Nowe media są obecne prawie w każdej dziedzinie ludzkiego życia, nie dziwi zatem, że przedstawiciele różnych dziedzin naukowych podejmują analizę tego zjawiska. W literaturze przedmiotu nie ma jednoznacznego wyjaśnienia pojęcia „nowe media”, przeszkodą dla definiujących jest jego ogromny zakres znaczeniowy, interdyscyplinarne ujęcie oraz dynamicznie postępujący rozwój technologiczny. Zdaniem niektórych badaczy, m.in. Marshalla McLuhana [McLuhan 2004], podstawowy wyznacznik istoty nowych mediów stanowi telewizja, wedle innych w procesie klasyfikowania nowych mediów należy się kierować głównie kryterium nośnika i interaktywności, ponieważ tego rodzaju technologie wymagają czynnego udziału odbiorcy podczas ich użytkowania. Przyjmując ten sposób rozumienia, do nowych technologii zaliczymy Internet i komputer [Manovich 2006: 119–120]¹.

Trzeba w tym miejscu od razu zaznaczyć, że nowe media to nie tylko urządzenia elektroniczne, ale przede wszystkim nowe środowisko. Wymaga ono zasadniczych przeobrażeń w świadomości człowieka, co postulował Lev Manovich [Manovich 2006: 91–118]. Jego zdaniem nowe media

¹ Por. M. Szpunar, *Czym są nowe media – próba konceptualizacji*, „Studia Medioznawcze” 2008, nr 4, s. 31–40.

to głównie **innowacyjne** podejście **do otaczającej człowieka rzeczywistości**. Ten sposób rozumienia tego zagadnienia **wiąże się z ogromnymi** możliwościami stwarzanymi przez wszelkie nowe technologie. Wprowadzenie tego rodzaju urządzeń powinno w konsekwencji doprowadzić do globalnych zmian w różnych aspektach ludzkiego życia, w tym w zakresie edukacji².

Z myślą o usprawnieniu, podniesieniu jakości nauczania i uczenia się w szkołach pojawia się coraz więcej nowych mediów, jednak w tym kontekście można wskazać zasadniczy problem związany z ich odpowiednim wykorzystaniem w edukacji. Badania jednoznacznie pokazują, że zwiększająca się liczba nowych mediów w szkołach nie przekłada się na ich intensywniejsze używanie w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Co gorsza, obecność nowych mediów w tego rodzaju instytucjach nie jest równoznaczna z uzyskiwaniem lepszych wyników edukacyjnych. Za zmianami technologicznymi powinny pojawiać się przeobrażenia w sposobie myślenia nauczyciela o tych technologiach, w celu jak najefektywniejszego ich zastosowania.

Wychodząc naprzeciw pojawiającym się potrzebom edukacyjnym, przygotowano książkę *Nowe media w edukacji*, która ukazała się w 2012 roku nakładem wydawnictwa Adam Marszałek (seria Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna). Recenzowana praca składa się z 14 artykułów podzielonych na 4 działy tematyczne. Pierwszy z nich poświęcono *Nowym technologiom w kształceniu*, kolejny *Nowym technologiom w edukacji akademickiej*, trzeci dział dotyczy *Przygotowania do korzystania z TI*, natomiast ostatni omawia *Wybrane media w edukacji*.

W ramach pierwszego obszaru tematycznego jako pierwszy zaprezentowano innowacyjny projekt *E-nauczyciel przyrody*. Program ten przygotowano z wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania i uczenia się

² Badane zagadnienia w ramach nowych mediów w edukacji: K. Denek, *Edukacja jutra: aksjologia, innowacje i strategia rozwoju*, Sosnowiec 2011; K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz, *Problemy edukacji jutra w dobie globalizacji*, Sosnowiec 2012; K. Denek (red.), *Uczeń i nauczyciel jako główne podmioty edukacji jutra*, Sosnowiec 2012; S. Dylak, *Architektura wiedzy w szkole*, Warszawa 2013; S. Dylak, R. Pęczkowski, P. Denicolo, *Procesy globalizacji a kształcenie nauczycieli: spojrzenie międzykulturowe*, Poznań 2006; T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Media w edukacji – szanse i zagrożenia*, Toruń 2008; B. Siemieniecki (red.), *Edukacja medialna w świecie ponowoczesnym*, Toruń 2012; B. Siemieniecki, T. Lewowicki (red.), *Język – komunikacja – media – edukacja*, Toruń 2010; W. Skrzydlewski, S. Dylak, *Media, edukacja, kultura: w stronę edukacji medialnej*, Poznań 2012.

chemii oraz przyrody przez rozwijanie myślenia naukowego, umiejętności informacyjnych, a także kompetencji językowych. W kolejnym artykule zaprezentowane zostały zadania realizowane w ramach projektu *Wirtualny Nauczyciel Przyrody*. W tym celu przygotowano materiały multimedialne wspomagające kształcenie przyrodnicze w szkole podstawowej i gimnazjum. W ramach tego zakresu tematycznego poruszono również zagadnienie związane z zastosowaniem nowych technologii w nauczaniu fizyki. I tak, Anna Kamińska dowiodła, że tylko dobrze przemyślane przez nauczyciela wykorzystanie nowych mediów może przyczynić się do podniesienia efektów kształcenia. Z kolei Kazimierz Mikulski i Joanna Mikulska podjęli rozważania nad zastosowaniem multimediiów w przyszłej pracy pedagogicznej. Przeprowadzili badania w ramach kilku głównych obszarów, takich jak: korzystanie ze sprzętu komputerowego, stosunek do technologii informacyjnej, wykorzystanie technologii informacyjnej. Możliwości i ograniczenia związane z kształceniem językowym osób niepełnosprawnych na platformie edukacyjnej przedstawiła Dominika Goltz-Wasiucionek. Autorka opracowania podkreśliła, że taki sposób nauki zapewnia osobom niepełnosprawnym kontakt z językiem, poznanie kultury wybranego obszaru językowego oraz umożliwia nawiązanie relacji z osobami posługującymi się innym językiem niż język ojczysty.

Drugi obszar tematyczny został poświęcony *Nowym technologiom w edukacji akademickiej*. W pierwszym tekście z tego obszaru (*Poza platformą e-nauczania*) zaproponowano włączenie w proces dydaktyczny zadań realizowanych zdalnie, na platformie e-nauczania, mających na celu aktywizację uczniów przez następujące czynności: „wykonaj”, „wyszukaj” i „stwórz”. Przywołane metody zaczerpnięto z e-kursów przeprowadzonych na Uniwersytecie Warszawskim. W następnym opracowaniu omówiono sposoby realizacji e-learningowych modułów edukacyjnych z zastosowaniem technologii Flash przez studentów kierunku edukacja medialna i informatyczna w Katedrze Mediów i Technologii Informacyjnych Uniwersytetu Zielonogórskiego. Zbigniew Kruszewski i Tomasz Kruszewski podjęli z kolei rozważania nad systemami informatycznymi i jakością podstawowych procesów realizowanych w uczelniach. Przedstawili oni zagadnienia dotyczące procesu kształcenia studentów oraz działalności naukowo-badawczej realizowanej w szkołach wyższych. Ukazali również systemem Zarządzania Jakością Kształcenia w uczelni w aspekcie możliwości systemów informatycznych.

Prezentowane w ramach trzeciego działu tematycznego artykuły zostały poświęcone przygotowaniu nauczycieli do korzystania z TI. I tak, Ka-

tarzyna Olędzka przedmiotem analizy uczyniła problematykę związaną z odpowiednim przygotowaniem osób do korzystania z TI (m.in. pozyskiwanie informacji w Internecie, a także ich selekcjonowanie i odtwarzanie). Autorka dodatkowo przedstawiła praktyczne przykłady, które można włączyć do procesu kształtowania umiejętności pracy z TI. Natomiast Eunika Baron-Polańczyk ukazała koncepcję kompetencji informacyjnych w zakresie wykorzystywania metod i narzędzi ICT. Jej zdaniem współcześnie model ten nabiera szczególnego znaczenia w zakresie stosowania ICT do poszukiwania, porządkowania, selekcjonowania, przechowywania i udostępniania informacji cyfrowych, a zwłaszcza wykorzystania ICT w praktyce edukacyjnej. W kolejnym rozdziale podjęte zostały rozważania związane z edukacją medialną. Z badań Bożeny Duszy wyłania się pewien paradoks: z jednej strony postępuje mediatyzacja życia codziennego dzieci i dorosłych, z drugiej – w środowiskach wychowawczych coraz mniej wykorzystywane są nowoczesne technologie.

W ostatnim obszarze tematycznym omówiono wybrane media w edukacji, ze szczególnym zwróceniem uwagi na możliwości wykorzystania multimediiów interaktywnych w edukacji. Pierwsza z zamieszczonych analiz dotyczy zastosowania technologii Flash i animacji komputerowej w pracy nauczyciela, ucznia, studenta. Agnieszka Siemińska-Łosko zaprezentowała multimedia interaktywne jako środek dydaktyczny w procesie nauczania i uczenia się. W kolejnym artykule przedstawiona została fotografia dydaktyczna oraz jej zastosowanie i znaczenie w procesie nauczania i uczenia; Marek Hallada skoncentrował się także na analizie fotografii dydaktycznej w programach multimedialnych dla pierwszej klasy gimnazjum *Śladami historii*. W ostatnim tekście podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytanie: Czy tablica interaktywna jest skutecznym narzędziem dydaktycznym, czy jedynie modnym gadżetem XXI wieku? W tym celu Kamila Majewska zreferowała, jak przebiega praca z tablicą interaktywną, wymieniła warunki skutecznego stosowania tablicy interaktywnej oraz przedstawiła zagadnienie związane z przygotowaniem nauczycieli do jej użytkowania.

Reasumując, książka *Nowe media w edukacji* wnosi wiele ciekawych rozwiązań do procesu dydaktycznego. Publikacja ta porusza zagadnienia związane ze zmianami, jakie zachodzą wobec pojawienia się nowych mediów, mając swoje skutki także w sferze edukacji. Podejmowane w pracy rozważania oparte są na badaniach prowadzonych w polskich warunkach; co ważne, ich wyniki są wciąż niezadowolające. Na szczególne podkreślenie zasługuje praktyczny walor tej publikacji, ponieważ ukazuje znaczenie

zastosowania nowoczesnych technologii w pracy pedagogicznej. Otóż autorzy artykułów recenzowanej publikacji ukazali konkretne przykłady związane z wykorzystaniem różnych programów w nauczaniu takich przedmiotów jak chemia, przyroda i fizyka. Tym samym zaprezentowali oni nowatorskie koncepcje metodyczne mogące przyczynić się do uzyskania wysokich efektów w kształceniu, ze szczególnym uwzględnieniem e-learningu w edukacji.

W recenzowanej książce przedstawiono również zagadnienie dotyczące kształcenia osób niepełnosprawnych. Trzeba wspomnieć, że rozważania obejmują wszystkie szczeble szkolnictwa, począwszy od szkół podstawowych po szkolnictwo wyższe. Należy dodać, że autorzy rozdziałów swoją wiedzę skonfrontowali z doświadczeniami edukacyjnymi innych państw, powołując się także na zagraniczne prace naukowe. Jednak zastrzeżenie budzi podstawa źródłowa niektórych opracowań. W szczególności niezrozumiałe jest powoływanie się przez Kazimierza Mikulskiego i Joannę Mikulską na stronę internetową Wikipedia przy wyjaśnianiu zagadnień pedeutologia czy autorytet nauczyciela, podczas gdy dostępnych jest wiele wartościowych prac takich autorów jak: Henryka Kwiatkowska [Kwiatkowska 2008; Kwiatkowska 2005; Kwiatkowska 2003], Katarzyna Olbrycht [Olbrycht 2009; Olbrycht 2002], Henryk Rowid [Rowid 1957], Kazimierz Sośnicki [Sośnicki 1958], Małgorzata Bednarska [Bednarska 2009], Stanisław Jamroszko [Jamroszko 2010] czy Lech Witkowski [Witkowski 2009].

W sumie należy stwierdzić, że książka *Nowe media w edukacji* skłania do refleksji nad wpływem mediów na nasze codzienne funkcjonowanie, a także do krytycznego namysłu nad zmianami zachodzącymi w edukacji czy nad umiejętnością efektywnego korzystania z technologii informacyjnych. Wszystko to powinno zmierzać w kierunku usprawnienia procesu nauczania i uczenia, bo nowe media stanowią dla szkoły nowe wyzwanie, ale równocześnie stwarzają wiele nowych możliwości. Dlatego nauczyciele własnym przykładem powinni pokazywać uczniom nie tylko jak używać nowych mediów, lecz jak korzystać z nich mądrze.

Bibliografia

Książki

- Bednarska, M., *O autorytecie w wychowaniu i nauczaniu*, Toruń 2009.
- Jamroszko, S., *Autorytet. Kontrowersje i aksjomaty*, Warszawa 2010.
- Kwiatkowska, H., *Pedeutologia*, Warszawa 2008.
- Kwiatkowska, H., *Tożsamość nauczycieli. Między anomią a autonomią*, Gdańsk 2005.
- Kwiatkowska, H., *Spójeczno-kulturowe konteksty edukacji nauczycieli i pedagogów*, Warszawa 2003.
- Manovich, L., *Język nowych mediów*, Warszawa 2006, s. 119–120.
- McLuhan, M., *Zrozumieć media: przedłużenia człowieka*, Warszawa 2004.
- Olbrycht, K., *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Toruń 2009.
- Olbrycht, K., *Prawda, dobro i piękno w wychowaniu człowieka jako osoby*, Katowice 2002.
- Rowid, H., *Podstawy i zasady wychowania*, Warszawa 1957.
- Witkowski, L., *Wyzwania autorytetu w praktyce społecznej i kulturze symbolicznej (przechadzki krytyczne w poszukiwaniu dyskursu dla teorii)*, Kraków 2009.

Artykuły

- Sośnicki, K., *Autorytet a wychowanie*, „Nowa Szkoła” 1958, nr 10.